

Krzysztof Czub*

Uniwersytet Gdański

INTERES PUBLICZNY W PRAWIE WŁASNOŚCI INTELKTUALNEJ

1. Wprowadzenie

Prawo własności intelektualnej jest jednym z działów prawa należących do podsystemu prawa prywatnego. Zgodnie z koncepcją rozróżnienia prawa publicznego i prywatnego, zarysowaną już w prawie rzymskim, prawo publiczne jest prawem odnoszącym się do interesu państwa, natomiast prawo prywatne chroni interes jednostek¹. Ten podział legł u podstaw rozwoju prawa rzymskiego, a później stał się fundamentem wszystkich nowożytnych systemów prawnych opartych na recepcji prawa rzymskiego. W toku rozwoju prawa i jego poszczególnych dziedzin podział na prawo publiczne oraz prywatne zaczął się jednak stopniowo zacierać. Wskazana tendencja była i jest wynikiem nowego modelu tworzenia prawa, w którym akty prawne coraz częściej mają charakter regulacji kompleksowych. Ponadto w wielu aktach prawnych z dziedziny prawa prywatnego występują liczne elementy odnoszące się do interesu publicznego. Zjawisko to występuje także w prawie własności intelektualnej, które w założeniu jest oparte na swego rodzaju zrównoważeniu interesów prywatnych podmiotów ubiegających się i uzyskujących ochronę dóbr niematerialnych prawami wyłącznymi z interesem publicznym wyrażającym się w zabezpieczeniu możliwości dostępu do chronionych dóbr w przypadkach określonych przepisami. Interesy te mogą występować równolegle lub nawet komplementarnie².

Konstrukcja praw podmiotowych w dziedzinie prawa autorskiego i prawa własności przemysłowej, które stanowią główne działy prawa własności intelektualnej, została oparta na koncepcji praw podmiotowych skutecznych *erga omnes*. Model ten czerpie wzorzec z konstrukcji cywilnoprawnej prawa własności, któ-

* krzysztof@czub.pl

¹ Ulpian, D. 1.1.1.2.

² Por. M. Wyrzykowski, *Pojęcie interesu społecznego w prawie administracyjnym*, Warszawa 1986, s. 30–31; A. Żurawik, *Interes publiczny w prawie gospodarczym*, Warszawa 2013, s. 173 i nast.

re zostało ukształtowane jako prawo wyłączne wyrażające swą istotę w formule „właściciel może, z wyłączeniem innych osób” (art. 140 k.c.)³. Monopol przyznany uprawnionym z tytułu praw własności intelektualnej ma podobny charakter, przy czym należy w tym przypadku uwzględnić odmienności wynikające z różnej natury przedmiotu praw (rzeczy – dobra niematerialne). Ograniczenia tak rozumianej wyłączności odnoszącej się do sfery korzystania i rozporządzania prawami do przedmiotów praw podmiotowych mogą wynikać przede wszystkim z ustaw. Nie są to wyjątki od monopolu, lecz raczej regulacje doprecyzowujące zakres przedmiotowy praw przysługujących uprawnionym.

Celem niniejszej publikacji jest analiza istniejących wybranych (pod kątem istotności dla przedmiotowych stosunków prawnych) unormowań dotyczących ochrony interesu publicznego w głównych działach prawa własności intelektualnej: prawie autorskim i prawie własności przemysłowej. Na tej podstawie będzie możliwe podjęcie próby oceny analizowanych regulacji z punktu widzenia postulatu należytego wyważenia interesów podmiotów uprawnionych z tytułu wyłącznych praw własności intelektualnej z interesem publicznym i sformułowanie ewentualnych wniosków *de lege ferenda*.

2. Prawo autorskie

Przejawem ochrony interesu publicznego w prawie autorskim są przede wszystkim unormowania statuujące wyłączenia spod ochrony dotyczące określonych wytworów intelektualnych jako takich albo określonych elementów w strukturze utworów.

Na mocy art. 1 ust. 2¹ pr.aut.⁴ nie są objęte ochroną odkrycia, idee, procedury, metody i zasady działania oraz koncepcje matematyczne, lecz wyłącznie sposób wyrażenia. Dobrem chronionym z punktu widzenia ogólnospołecznego jest w tym przypadku przede wszystkim wolność twórczości artystycznej, badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników. Założenie leżące u podstaw omawianego przepisu sprowadza się do znanej w prawie autorskim dychotomii: niechroniona treść – chroniona forma⁵. Najogólniej rzecz ujmując, ochrona autorskoprawna dotyczy tych aspektów w strukturze dzieła, które przejawiają się w nowym i posiadającym indywidualny charakter wyrażeniu określonej treści. Ochroną prawa autorskiego nie są objęte idee i pomysły jako takie, lecz ich konkretna realizacja

³ Por. np. E. Traple, [w:] J. Barta, M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Cwiąkański, R. Markiewicz, E. Traple, *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, wyd. 4, Warszawa 2005, s. 247–248.

⁴ Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn. Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.).

⁵ To przeciwstawienie jest jednak coraz częściej kwestionowane w nauce prawa jako zbyt uproszczone – por. J. Barta, R. Markiewicz, [w:] J. Barta, M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Cwiąkański, R. Markiewicz, E. Traple, *Prawo autorskie i prawa pokrewne...*, s. 35; M. Poźniak-Niedzielska, [w:] *System prawa prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, wyd. 2, Warszawa 2007, s. 9–10.

w danym utworze⁶. W konstrukcji niemal każdego utworu można wyróżnić elementy wolne oraz chronione. Ochronie podlegają wszystkie części utworu poza elementami wolnymi, które są specyficzne dla każdej dziedziny twórczości i do których można w typowych przypadkach zaliczyć: pomysł (np. literacki, plastyczny, muzyczny, badawczy), ideę, koncepcję (w tym fabułę, schemat fabularny, poszczególne typowe wątki, a nawet motywy); temat dzieła; typowe postacie literackie jako fikcyjne osoby występujące w świecie przedstawionym; hipotezę badawczą, ustalenia faktów; funkcję oraz przeznaczenie utworu; odkrycia z zakresu nauk przyrodniczych i technicznych; elementy, które są znane lub powszechnie stosowane (np. kolumny w dziełach architektonicznych, standardowe połączenia harmoniczne czy układy rytmiczne w utworach muzycznych, znane środki stylistyczne w dziełach literackich); tzw. składniki referencyjne czy materiał tematyczny, zwłaszcza w przypadku dzieł naukowych i literackich (np. relacje z wydarzeń historycznych, opisy utworów architektonicznych, elementy biografii, folklor i inne powszechne składniki kultury, dokumenty); elementy funkcjonalne utworów (np. dzieł architektonicznych, sztuki użytkowej). Wskazane wyżej elementy cechuje, stanowiąc zarazem podstawę wyłączenia spod ochrony, albo zbyt mały stopień konkretności czy brak dostatecznego rozwinięcia, albo ich powtarzalność, stypizowanie. Ochrona utworów w tym zakresie prowadziłaby do nieuzasadnionych ograniczeń przy tworzeniu dzieł przez wyłączenie możliwości korzystania z elementów o charakterze czysto abstrakcyjnym, referencyjnym czy funkcjonalnym.

Ponadto, w myśl art. 4 pr.aut. nie stanowią przedmiotu prawa autorskiego: akty normatywne lub ich urzędowe projekty; urzędowe dokumenty, materiały, znaki i symbole; opublikowane opisy patentowe lub ochronne; proste informacje prasowe. Wszystkie wskazane wyłączenia są podyktowane interesem publicznym. Przyjmuje się, że mają one charakter całkowity. Wytwory intelektualne zaliczone do którejkolwiek z wymienionych kategorii są pozbawione ochrony autorskoprawnej zarówno w przypadku eksploatacji w całości, jak i w części oraz niezależnie od kontekstu, w jakim następuje ich używanie⁷.

Ochrona interesu ogólnospołecznego w prawie autorskim jest zapewniona także w ramach unormowania dotyczącego dozwolonego użytku publicznego. Odnosi się ono wprost do utworów, ale może być stosowane odpowiednio do przedmiotów praw pokrewnych: artystycznych wykonań, fonogramów, wideogramów, nadań programów, a także pierwszych wydań oraz wydań naukowych i krytycznych.

Dozwolony użytek publiczny służy realizacji celów o charakterze ogólnospołecznym. Regulacja prawna tej instytucji jurystycznej jest zróżnicowana i odnosi się do wielu specyficznych przypadków stanowiących ograniczenia monopolu autorskiego podyktowane interesem publicznym. W tej sytuacji próba uporząd-

⁶ Por. wyrok SA w Warszawie z dnia 8 października 2013 r., I ACa 1233/12, LEX nr 1392075.

⁷ Por. wyrok SA w Lublinie z dnia 31 marca 2005 r., I ACa 83/05, LEX nr 535043.

kowania kazuistycznego unormowania musi się sprowadzać do grupowania przejawów dozwolonego użytku publicznego wokół poszczególnych celów, które leżą u jego podstaw.

Dla prawa cytatu, stanowiącego jedną z głównych i najczęściej wykorzystywanych postaci omawianego użytku, motywem istotnym z punktu widzenia interesu publicznego jest możliwość, a niekiedy nawet konieczność uzasadnionego korzystania we własnych utworach z cudzego dorobku twórczego. Zakres prawa cytatu wyznaczają jego cele, takie jak wyjaśnianie, polemika, analiza krytyczna lub naukowa, nauczanie lub prawa gatunku twórczości, w szczególności na potrzeby parodii, pastiszu lub karykatury (art. 29 i 29¹ pr.aut.). Katalog motywów cytatu jest otwarty. Ostatnia kategoria może uzasadniać użycie cytatu np. w celach estetycznych, upiększających czy jako motto. Pewną odmianą prawa cytatu jest możliwość przytaczania cudzych utworów w ramach tzw. cytatu dydaktycznego i szkolnego. Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych przewiduje, że wolno w celach dydaktycznych i naukowych zamieszczać rozpowszechnione drobne dzieła lub fragmenty większych utworów w podręcznikach, wypisach i antologiach (art. 27¹ pr.aut.).

Innym przejawem dozwolonego użytku publicznego jest użytek incydentalny polegający na włączeniu utworu do innego dzieła w sposób niezamierzony i przy założeniu, że tak inkorporowany utwór nie ma znaczenia dla dzieła, do którego został włączony (art. 29² pr.aut.). Tego rodzaju użytek jest uzasadniony swobodą tworzenia z wykorzystaniem cudzych utworów w sposób mimowolny i uboczny. Korzystanie z cudzego utworu jest przypadkowe i nie powoduje zmiany sensu czy wartości dzieła, do którego włączono w sposób niezamierzony cudzy utwór. Podobny cel przyświeca dopuszczeniu możliwości tymczasowego zwielokrotniania dzieł, o charakterze przejściowym lub incydentalnym, niemającego samodzielnego znaczenia gospodarczego, a stanowiącego integralną i niezbędną część procesu technologicznego (tzw. *caching*) – art. 23¹ pr.aut. Powodem wprowadzenia omawianej instytucji prawnej jest zapewnienie użytkownikom nieskrępowanego dostępu do dzieł i ich zwielokrotnianie rozumiane jako konieczny element procesu technicznego, w ramach którego jest realizowany dostęp do utworów występujących w systemach teleinformatycznych.

Kolejny motyw uzasadniający ograniczenie monopolu autorskiego w ramach dozwolonego użytku publicznego stanowi korzystanie z cudzych utworów w celach informacyjnych. Chronionym interesem publicznym jest w tym przypadku wolność pozyskiwania i rozpowszechniania informacji. W tej grupie wyjątków na pierwszy plan wysuwa się prawo przedruku, które polega na możliwości rozpowszechniania w celach informacyjnych w mediach (prasie, radiu, telewizji, elektronicznych środkach przekazu oraz w ramach usług na żądanie): rozpowszechnionych sprawozdań o aktualnych wydarzeniach, artykułów na aktualne tematy polityczne, gospodarcze lub religijne oraz aktualnych wypowiedzi i fotografii reporterskich; krótkich wyciągów z wymienionych wyżej sprawoz-

dań i artykułów; przeglądów publikacji i utworów rozpowszechnionych, a także krótkich streszczeń rozpowszechnionych utworów (art. 25 pr.aut.). Omówiona licencja ustawowa odnosi się wyłącznie do podmiotów zajmujących się profesjonalnie tworzeniem i dystrybucją informacji.

Dostęp do informacji uzasadnia także możliwość przytaczania w sprawozdaniach o aktualnych wydarzeniach utworów udostępnianych podczas tych wydarzeń, jednakże w granicach uzasadnionych celem informacji (art. 26 pr.aut.). Chodzi w tych przypadkach wyłącznie o dzieła czy artystyczne wykonania prezentowane, odtwarzane, wyświetlane itd. w toku sporządzania sprawozdania i stanowiące tło dla określonych relacjonowanych wydarzeń⁸. Cel informacji uzasadnia również korzystanie z przemówień politycznych i mów wygłoszonych na publicznych rozprawach, a także fragmentów publicznych wystąpień, wykładów oraz kazań. Powołane postanowienie ustawowe nie upoważnia jednak do publikacji zbiorów tego rodzaju utworów (art. 26¹ pr.aut.). Te typy licencji ustawowych odnoszą się do wszystkich podmiotów (brak ograniczenia zastosowania tylko do profesjonalistów).

Kolejny przejaw ochrony interesu publicznego stanowi prawo dostępu do informacji w postaci nadawanych programów radiowych lub telewizyjnych. Dopuszcza się eksploatację dzieł zawartych w takich programach w ramach prawa reemisji polegającego na rozpowszechnianiu za pomocą anteny zbiorowej oraz sieci kablowej utworów nadawanych przez inną organizację radiową lub telewizyjną drogą satelitarną albo naziemną (art. 24 ust. 1 pr.aut.). Podobny cel przyświeca regulacji, na mocy której posiadacze urządzeń służących do odbioru programów radiowych lub telewizyjnych mogą za ich pomocą odbierać w czasie rzeczywistym utwory nadawane w ramach takich programów, jeżeli nie łączy się z tym osiągnięcie korzyści majątkowych (art. 24 ust. 2 pr.aut.). Analizowane unormowanie ma zastosowanie niezależnie od miejsca odbioru i obejmuje także przypadki używania urządzeń w celu odbioru utworów w miejscach publicznych. Zachowanie dostępu do informacji uzasadnia także regulację dopuszczającą utrwalanie utworów przez organizacje radiowe i telewizyjne na potrzeby własnych nadań – tzw. nagrania efemeryczne (art. 23² pr.aut.).

Wolność dostępu i korzystania z dóbr kultury uzasadnia możliwość rozpowszechniania utworów wystawionych na stałe w ogólnie dostępnych miejscach użyteczności publicznej (drogach, ulicach, placach, ogrodach itp.), jednakże nie do tego samego użytku – tzw. wolność panoramy (art. 33 pkt 1 pr.aut.). Podobny cel przyświeca ograniczeniu prawa autorskiego polegającemu na przyznaniu właścicielowi egzemplarza dzieła plastycznego prawa do jego publicznego wystawiania, jeżeli nie łączy się z tym osiągnięcie korzyści majątkowych (art. 32 ust. 1 pr.aut.). Wolno także rozpowszechniać w encyklopediach i atlasach opublikowane utwory plastyczne i fotograficzne, o ile nawiązanie porozumienia z twórcą ce-

⁸ Por. E. Traple, j.w., s. 338; J. Preussner-Zamorska, [w:] *System prawa prywatnego*, t. 13: *Prawo autorskie*, red. J. Barta, wyd. 2, Warszawa 2007, s. 441.

lem uzyskania jego zezwolenia napotyka trudne do przewyciężenia przeszkody (art. 33 pkt 3 pr.aut.).

Dozwolona jest również eksploatacja dzieł (m.in. zamieszczanie reprodukcji w ogłoszeniach, katalogach i innych materiałach promocyjnych oraz wystawianie lub inne udostępnianie egzemplarzy utworów) w celu reklamy wystawy publicznej egzemplarzy utworów lub ich publicznej sprzedaży, w zakresie uzasadnionym promocją takiej wystawy lub sprzedaży (art. 33³ pr.aut.).

Innym celem stanowiącym podstawę dozwolonego użytku publicznego jest ilustrowanie treści przekazywanych dla potrzeb dydaktycznych lub w celu prowadzenia badań naukowych. Podmiotami uprawnionymi do eksploatacji utworów w takich przypadkach są instytucje oświatowe, uczelnie i jednostki naukowe. Mogą one korzystać z rozpowszechnionych utworów, w oryginale i w tłumaczeniu, oraz zwielokrotniać drobne dzieła lub fragmenty większych utworów, także w ramach publicznego udostępniania utworów w związku z usługami świadczonymi na żądanie (art. 27 pr.aut.). Ponadto instytucje oświatowe, uczelnie, instytuty badawcze, instytuty naukowe PAN, jak również biblioteki, muzea oraz archiwa mogą używać, w zakresie swoich zadań statutowych i w sposób niekomercyjny, egzemplarze rozpowszechnionych utworów. Wskazanym instytucjom przysługuje również prawo zwielokrotniania utworów znajdujących się w zbiorach w celu ich uzupełniania, zachowania lub ochrony. W ramach omawianej instytucji prawnej możliwe jest także co do zasady udostępnianie zbiorów do celów badawczych lub poznawczych za pośrednictwem końcówek systemu informatycznego (terminali) znajdujących się na terenie powołanych jednostek (art. 28 pr.aut.).

Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych zapewnia również możliwość eksploatacji utworów dla celów bezpieczeństwa publicznego lub na potrzeby postępowań administracyjnych, sądowych lub prawodawczych oraz sprawozdań z takich postępowań (art. 33² pr.aut.). Powołane unormowanie stanowi wyraz klauzuli generalnej odnoszącej się do korzystania z utworów chronionych prawem autorskim dla zapewnienia ogólnie określonego bezpieczeństwa (militarnego, zdrowotnego, prawnego, w sprawach wewnętrznych, klęsk żywiołowych itd.) w wymiarze publicznym.

Omawiana ustawa dopuszcza korzystanie, bez zgody uprawnionych z tytułu autorskich praw majątkowych, z dzieł podczas ceremonii religijnych, oficjalnych uroczystości organizowanych przez władze publiczne oraz imprez szkolnych i akademickich, jeżeli nie łączy się z tym osiągnięcie korzyści majątkowej. Celem tego przejawu dozwolonego użytku publicznego jest w istocie ochrona pełnego wymiaru wolności wyznawania i publicznego uzewnętrzniania religii przez uprawianie kultu, modlitwę, uczestniczenie w obrzędach i inne praktyki religijne, wolności wyrażania poglądów, w tym poszanowania tradycji narodowej i publicznego uzewnętrzniania uczuć patriotycznych. Omawiane ograniczenie

monopolu autorskiego nie dotyczy imprez reklamowych, promocyjnych lub wyborczych (art. 31 pr.aut.).

Kolejnym motywem uzasadniającym dozwolony użytek publiczny jest dobro osób niepełnosprawnych. Cel ten stanowi wyjaśnienie dopuszczalności korzystania z już rozpowszechnionych utworów, o ile takie korzystanie odnosi się bezpośrednio do upośledzenia osób niepełnosprawnych, nie ma zarobkowego charakteru i jest podejmowane w rozmiarze wynikającym z natury upośledzenia (art. 33¹ pr.aut.).

W prawie autorskim przewidziane są ponadto inne przypadki dozwolonego użytku publicznego: korzystanie z utworów w celu odbudowy lub remontu obiektu budowlanego (art. 33⁵ pr.aut.), eksploatacja dzieł w związku z prezentacją lub naprawą sprzętu (art. 33⁴ pr.aut.). W tych przypadkach cele użytku są zróżnicowane i nie da się ich sprowadzić do jednego motywu.

W kontekście ochrony interesu publicznego na uwagę zasługuje także ostatnia zmiana ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych dotycząca instytucji dozwolonego użytku w postaci unormowania dozwolonego użytku utworów osieroconych. Utworami osieroconymi, w rozumieniu wskazanej ustawy, są: utwory opublikowane w książkach, dziennikach, czasopismach lub z wykorzystaniem innych form publikacji drukiem; utwory audiowizualne, a także utwory zamówione lub włączone do utworów audiowizualnych lub utrwalone na wideogramach (w zakresie korzystania z utworu audiowizualnego lub wideogramu jako całości); utwory utrwalone na fonogramach – w stosunku do których uprawnieni z tytułu autorskich praw majątkowych, w zakresie pól eksploatacji wskazanych w ustawie, nie zostali ustaleni lub odnalezieni pomimo przeprowadzenia stosownych poszukiwań. Regulacja prawna umożliwiająca korzystanie z dzieł osieroconych stwarza podstawę normatywną eksploatacji, w tym udostępniania, zasobów dziedzictwa kulturowego, niekiedy wyjątkowo cennych z punktu widzenia artystycznego, historycznego oraz społecznego. Dozwolony użytek w omawianym zakresie uzasadnia także działania prowadzące do zachowania utworów osieroconych, np. digitalizację dzieł literackich czy cyfrową rekonstrukcję utworów audiowizualnych. W tych aspektach dostępu i eksploatacji dzieł osieroconych wyraża się i realizuje interes publiczny.

3. Prawo własności przemysłowej

Liczne przejawy ochrony interesu publicznego są widoczne również w prawie własności przemysłowej. Tęgo rodzaju interes uzasadnia wiele wyłączeń spod ochrony odnoszących się do przedmiotów własności przemysłowej, a także szczególne przypadki ingerencji państwa w sferę monopolu uprawnionych z tytułu praw wyłącznych.

Można przyjąć, że wszystkie ograniczenia możliwości uzyskania ochrony przedmiotów własności przemysłowej, czy to w postaci przesłanek pozytyw-

nych, czy negatywnych, wychodzą w istocie naprzeciw interesowi publicznemu, skoro w ten sposób zostaje zachowana sfera wolnego korzystania z dóbr niematerialnych bądź ich elementów wyjętych spod ochrony prawami wyłącznymi. Szczególną rolę odgrywają jednak w tym względzie przesłanki negatywne polegające na wyłączeniach ustawowych. Poniżej zostaną wskazane najważniejsze spośród nich dotyczące wybranych, najbardziej doniosłych praktycznie, przedmiotów własności przemysłowej.

W stosunku do rozwiązań technicznych w postaci wynalazków i wzorów użytkowych ograniczenie możliwości uzyskania przez uprawnionego monopolu patentowego dotyczy odkryć, teorii naukowych i metod matematycznych, a także planów, zasad i metod odnoszących się do działalności umysłowej lub gospodarczej oraz gier (art. 28 pkt 1 i 3 p.w.p.⁹ stosowany wprost oraz odpowiednio w zw. z art. 100 ust. 1 p.w.p.). Nie udziela się ochrony na rezultaty działalności człowieka, które mają tylko charakter abstrakcyjny i nie wywołują skutku technicznego. Stanowiłoby to nieuzasadnione ograniczenie możliwości rozwoju badań naukowych, prac rozwojowych czy działalności przemysłowej. Analizowane ograniczenie nie wyklucza jednak możliwości uzyskania patentów/praw ochronnych na konkretne rozwiązania techniczne, które wykorzystują dane odkrycie, teorię naukową lub metodę matematyczną. W orzecznictwie podkreśla się, że wynalazek stanowi rozwiązanie określonego problemu przy wykorzystaniu możliwych do opanowania sił przyrody w celu osiągnięcia przyczynowo przewidywalnego skutku spoza sfery intelektualnego oddziaływania człowieka. Technika jest obszarem działalności człowieka, w którym podstawą teoretyczną są stosowane nauki eksperymentalne (np. biologia, chemia, fizyka, mechanika). Poza sferą techniki pozostają dziedziny działalności ludzkiej, dla których bazę teoretyczną stanowią takie nauki, jak matematyka, lingwistyka, programowanie, wymagające wyłącznie weryfikacji logicznej¹⁰.

W myśl art. 29 ust. 1 pkt 1 p.w.p. patentów nie udziela się na wynalazki, których wykorzystywanie byłoby sprzeczne z porządkiem publicznym lub dobrymi obyczajami, przy czym nie uważa się za sprzeczne z porządkiem publicznym korzystania z wynalazku tylko dlatego, że jest zabronione przez prawo. Przepis ten znajduje odpowiednie zastosowanie do wzorów użytkowych. Ponadto ochrona patentowa nie obejmuje sposobów leczenia ludzi lub zwierząt metodami chirurgicznymi bądź terapeutycznymi oraz sposobów diagnostyki stosowanych na ludziach lub zwierzętach (art. 29 ust. 1 pkt 3 p.w.p.). To wyłączenie jest bez wątpienia podyktowane konstytucyjnym prawem do ochrony zdrowia. Należy jednak zauważyć, że omawiane ograniczenie nie stoi na przeszkodzie ochronie

⁹ Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 1410 z późn. zm.).

¹⁰ Por. wyroki WSA w Warszawie z dnia 13 marca 2008 r., VI SA/Wa 1404/07, LEX nr 599477 oraz z dnia 25 sierpnia 2010 r., VI SA/Wa 853/10, LEX nr 759763.

patentowej produktów, w szczególności substancji lub mieszanin, stosowanych w diagnostyce lub leczeniu.

Szczególną kategorią wynalazków są wynalazki biotechnologiczne. Definicja tego rodzaju wynalazków jest doprecyzowana także od strony negatywnej przez wyłączenia spod ochrony. Za wynalazek nie uważa się ciała ludzkiego, w różnych jego stadiach formowania się i rozwoju, oraz zwykłego odkrycia jednego z jego elementów, włącznie z sekwencją lub częściową sekwencją genu (art. 93³ ust. 1 p.w.p.). To wyłączenie jest uzasadnione względami etycznymi oraz zbyt ogólnym charakterem odkryć jako twórców „abstrakcyjno-myślowych”.

Ponadto przepis art. 93³ ust. 2 p.w.p. doprecyzowuje kategorię wynalazków biotechnologicznych, których wykorzystywanie byłoby sprzeczne z porządkiem publicznym, dobrymi obyczajami w rozumieniu art. 29 ust. 1 pkt 1 p.w.p. lub moralnością publiczną. Należą do nich: sposoby klonowania ludzi; sposoby modyfikacji tożsamości genetycznej linii zarodkowej człowieka; stosowanie embriónów ludzkich do celów przemysłowych lub handlowych¹¹; sposoby modyfikacji tożsamości genetycznej zwierząt, które mogą powodować u nich cierpienia, nie przynosząc człowiekowi lub zwierzęciu żadnych istotnych korzyści medycznych, oraz zwierzęta będące wynikiem zastosowania takich sposobów. Nie jest to katalog zamknięty, lecz jedynie przykładowy, a zatem wykorzystywanie także innych, niewymienionych wprost, rozwiązań może być uznane za sprzeczne z porządkiem publicznym, dobrymi obyczajami lub moralnością publiczną. Kwestia ukształtowania granic ochrony patentowej wynalazków biotechnologicznych należy do problematyki pogranicza norm prawnych oraz moralnych i z tego względu może być, przynajmniej w pewnych aspektach, dyskusyjna. Niemniej należy przyjąć, że tego typu ograniczenia mają w założeniu ochronę przede wszystkim interesu publicznego pod postacią szeroko rozumianego porządku publicznego lub dobrych obyczajów.

W przypadku wzorów przemysłowych istotnym ograniczeniem przedmiotowym jest reguła, w myśl której prawo z rejestracji wzoru przemysłowego ogranicza się do wytworów tego rodzaju, dla których nastąpiło zgłoszenie (art. 105 ust. 5 p.w.p.). Oznacza to, że zakres analizowanego prawa obejmuje tylko określony typ przedmiotów posiadających pewne właściwości, nie rozciąga się natomiast na charakterystyczne cechy wytworu powiązane z przedmiotami innego rodzaju albo występujące samoistnie¹². Ponadto zgodnie z art. 106 ust. 1 p.w.p., praw z rejestracji nie udziela się na wzory, których wykorzystywanie byłoby sprzecz-

¹¹ W kwestii interpretacji zakresu dopuszczalnego stosowania embriónów ludzkich w patentowaniu wynalazków biotechnologicznych pomocne może być orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – por. wyrok TSUE z dnia 18 października 2011 r., C-34/10 *Oliver Brüstle* przeciwko *Greenpeace eV*, oraz wyrok TSUE z dnia 18 grudnia 2014 r., C-364/13 *International Stem Cell Corporation* przeciwko *Comptroller General of Patents, Designs and Trade Marks* – <http://curia.europa.eu> (dostęp: 15.09.2016).

¹² Por. Z. Miklasinski, *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, Warszawa 2001, s. 153–154; A. Tischner, [w:] *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, red. P. Kostański, Warszawa 2010, s. 558.

ne z porządkiem publicznym lub dobrymi obyczajami, przy czym, podobnie jak w stosunku do rozwiązań technicznych, korzystania ze wzoru przemysłowego nie uważa się za sprzeczne z porządkiem publicznym tylko dlatego, że jest zabronione przez prawo.

Praw z rejestracji nie udziela się również, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, na wzory przemysłowe zawierające oznaczenia, w których inkorporowano: element będący symbolem, w szczególności o charakterze religijnym, patriotycznym lub kulturowym, którego używanie obrażałoby uczucia religijne, patriotyczne lub tradycję narodową; symbol Rzeczypospolitej Polskiej (godło, barwy lub hymn), znak sił zbrojnych, organizacji paramilitarnej lub sił porządkowych, reprodukcję polskiego orderu, odznaczenia lub odznaki honorowej, odznaki lub oznaki wojskowej bądź innego oficjalnego lub powszechnie używanego odznaczenia i odznaki, w szczególności administracji rządowej lub samorządu terytorialnego albo organizacji społecznej działającej w ważnym interesie publicznym, gdy obszar działania tej organizacji obejmuje cały kraj lub znaczną jego część; symbol (herb, flagę, godło) obcego państwa, nazwę, skrót nazwy bądź symbol (herb, flagę, godło) organizacji międzynarodowej lub przyjęte w obcym państwie urzędowe oznaczenie, stempel kontrolny lub gwarancyjny, jeżeli zakaz taki wynika z umów międzynarodowych; urzędowo uznane oznaczenie przyjęte do stosowania w obrocie, w szczególności znak bezpieczeństwa, znak jakości lub cechę legalizacji, w takim zakresie, w jakim mogłoby to wprowadzić odbiorców w błąd co do charakteru takiego oznaczenia – o ile zgłaszający nie wykaże, że jest uprawniony/uzyskał upoważnienie do używania odnośnych oznaczeń (por. art. 129¹ ust. 1 pkt 8–11 p.w.p.).

Kolejnym, niejako „wewnętrznym” ograniczeniem ochrony wynikającej z prawa z rejestracji wzoru przemysłowego jest postanowienie art. 107 ust. 1 p.w.p., zgodnie z którym prawo takie nie obejmuje cech wytworu wynikających wyłącznie z jego funkcji technicznej, jak również właściwości, które muszą być odtworzone w dokładnej formie i wymiarach w celu umożliwienia mechanicznego połączenia wytworu lub jego współdziałania z innym wytworem. Wskazana regulacja umożliwia swobodę twórczości wzorniczej i innowacyjnej, przy założeniu wyłączenia spod ochrony elementów, których występowanie jest uwarunkowane jedynie czynnikami obiektywnymi (funkcją techniczną, przeznaczeniem, kompatybilnością z innymi wytworami, także w charakterze części składowych).

Ograniczenia dotyczące możliwości uzyskiwania praw wyłącznych podyktowane interesem publicznym odnoszą się także do znaków towarowych. Już w samej definicji znaku towarowego zawarto wymóg zdolności odróżniającej, którą musi wykazywać oznaczenie, aby mogło korzystać z ochrony na podstawie ustawy – Prawo własności przemysłowej (art. 120 p.w.p.). Zdolność odróżniająca znaku (abstrakcyjna i konkretna) stanowi przesłankę pozytywną uzyskania prawa ochronnego. Jednocześnie nie mogą wystąpić przeszkody udzielenia prawa wyłącznego, zarówno bezwzględne, jak i względne. W kontekście ochrony interesu

publicznego znaczenie mają przeszkody bezwzględne, które wyłączają możliwość uzyskania rejestracji określonego znaku towarowego co do zasady z uwagi na samo oznaczenie, niezależnie od towarów czy usług, dla których dany znak jest zgłaszany. Uzasadnieniem normatywnym ustanowienia przeszkód o charakterze bezwzględnym jest wykluczenie ochrony znaków, których forma przedstawieniowa lub używanie pozostaje w sprzeczności z porządkiem prawnym, interesem publicznym, dobrymi obyczajami lub narusza pewne kategorie praw podmiotowych osób trzecich. Wystąpienie takich okoliczności jest badane przez organ rozstrzygający o udzieleniu prawa ochronnego z urzędu. Przeszkodami bezwzględnymi są w szczególności: niemożność pełnienia przez oznaczenie funkcji znaku towarowego; brak zdolności odróżniającej w kontekście towarów/usług, dla których oznaczenie zostało zgłoszone; okoliczność, że oznaczenie składa się wyłącznie z elementów mogących służyć w obrocie do wskazania rodzaju towaru/usługi, jego pochodzenia, jakości, ilości, wartości, przeznaczenia, sposobu wytwarzania, składu, funkcji lub przydatności (tzw. oznaczenia ogólnoinformacyjne) albo że składa się wyłącznie z elementów, które weszły do języka potocznego lub są zwyczajowo używane w uczciwych i utrwalonych praktykach handlowych. Ponadto tego rodzaju przeszkoda zachodzi wtedy, gdy dane oznaczenie stanowi kształt towaru, który jest uwarunkowany wyłącznie jego naturą, jest niezbędny do uzyskania efektu technicznego lub zwiększa znacznie wartość towaru. Znak towarowy nie może również być sprzeczny z porządkiem publicznym lub dobrymi obyczajami. Znak towarowy nie powinien także stanowić oznaczeń, w których inkorporowano: element będący symbolem, w szczególności o charakterze religijnym, patriotycznym lub kulturowym, którego używanie obrażałoby uczucia religijne, patriotyczne lub tradycję narodową; symbol Rzeczypospolitej Polskiej (godło, barwy lub hymn), znak sił zbrojnych, organizacji paramilitarnej lub sił porządkowych, reprodukcję polskiego orderu, odznaczenia lub odznaki honorowej, odznaki lub oznaki wojskowej bądź innego oficjalnego lub powszechnie używanego odznaczenia i odznaki, w szczególności administracji rządowej lub samorządu terytorialnego albo organizacji społecznej działającej w ważnym interesie publicznym, gdy obszar działania tej organizacji obejmuje cały kraj lub znaczną jego część; symbol (herb, flagę, godło) obcego państwa, nazwę, skrót nazwy bądź symbol (herb, flagę, godło) organizacji międzynarodowej lub przyjęte w obcym państwie urzędowe oznaczenie, stempel kontrolny lub gwarancyjny, jeżeli zakaz taki wynika z umów międzynarodowych; urzędowo uznane oznaczenie przyjęte do stosowania w obrocie, w szczególności znak bezpieczeństwa, znak jakości lub cechę legalizacji, w takim zakresie, w jakim mogłoby to wprowadzić odbiorców w błąd co do charakteru takiego oznaczenia – o ile zgłaszający nie wykaże, że jest uprawniony/uzyskał upoważnienie do używania odnośnych oznaczeń (por. art. 129¹ ust. 1 p.w.p.).

Szczególną rolę w obrocie gospodarczym pełnią wspomniane oznaczenia opisowe lub ogólnoinformacyjne¹³. Przedsiębiorcom przysługuje prawo swobodnego dostępu do nazw ogólnoinformacyjnych. Takie uprawnienie można wywieść z konstytucyjnej zasady wolności działalności gospodarczej (art. 20 Konstytucji RP oraz art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej¹⁴). Udzielenie na rzecz jednego czy nawet kilku podmiotów prawa ochronnego, którego przedmiotem jest oznaczenie ogólnoinformacyjne, oznaczałoby niedozwolone utrudnienie w posługiwaniu się daną nazwą przez inne podmioty, ze szkodą dla konkurentów, a w rezultacie także dla konsumentów¹⁵.

Nie nadają się do ochrony jako znaki towarowe także oznaczenia, które ze swej istoty mogą wprowadzać odbiorców w błąd, w szczególności co do charakteru, jakości lub pochodzenia geograficznego towaru/usługi, przy czym w odniesieniu do wyrobów alkoholowych, każdy znak towarowy zawierający elementy geograficzne niezgodne z pochodzeniem wyrobu uważa się za znak wprowadzający odbiorców w błąd (art. 131 ust. 1 pkt 3 i ust. 3 p.w.p.). Ochrona przed wprowadzającym w błąd charakterem oznaczenia stanowi również formę realizacji ochrony interesu publicznego.

Wzgląd na interes publiczny miał także znaczenie dla przyjęcia przez ustawodawcę unormowania art. 122 p.w.p. dotyczącego wspólnego prawa ochronnego, którego przedmiotem jest oznaczenie przeznaczone do równoczesnego używania przez kilka osób, w tym przedsiębiorców, którzy zgłosili go wspólnie. Warunkiem ustanowienia takiego prawa jest wymóg, by używanie znaku nie było sprzeczne z interesem publicznym i nie miało na celu wprowadzenia odbiorców w błąd, w szczególności co do charakteru, przeznaczenia, jakości, właściwości lub pochodzenia towarów/usług.

Ustawa – Prawo własności przemysłowej, w celu ochrony interesu publicznego, przewiduje specyficzny tryb nabywania praw do uzyskania wyłącznych praw własności przemysłowej w przypadku wynalazków czy wzorów użytkowych, które mają status rozwiązań tajnych (art. 56 i n. p.w.p.). Wynalazkiem lub wzorem użytkowym tajnym jest rozwiązanie stanowiące informację niejawną, której nadano klauzulę: „ściśle tajne”, „tajne”, „poufne” lub „zastrzeżone”. Wskazane kategorie dóbr niematerialnych stworzone przez obywateli polskich mogą być uznane za tajne, jeżeli dotyczą obronności lub bezpieczeństwa państwa. O tajności wynalazku dotyczącego obronności lub bezpieczeństwa państwa postanawiają, odpowiednio, Minister Obrony Narodowej, minister właściwy do spraw wewnętrznych lub Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Kolejną instytucją prawa własności przemysłowej, w której przejawia się dążenie ustawodawcy do ochrony interesu publicznego, jest licencja przymusowa.

¹³ Por. wyrok NSA z dnia 8 czerwca 2005 r., II GSK 65/05, orzeczenia.nsa.gov.pl (dostęp: 15.09.2016).

¹⁴ Tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 584 z późn. zm.

¹⁵ Por. wyroki NSA z dnia 11 grudnia 2002 r., II SA 4000/01, niepubl., oraz z dnia 20 marca 2003 r., II SA 92/02, orzeczenia.nsa.gov.pl (dostęp: 15.09.2016).

Polega ona na zezwoleniu na korzystanie z opatentowanego wynalazku (wzoru użytkowego, wzoru przemysłowego lub topografii układu scalonego) udzielanym przez Urząd Patentowy RP w drodze decyzji administracyjnej. Tego rodzaju licencja może zostać uzyskana w następujących przypadkach: gdy jest to konieczne do zapobieżenia lub usunięcia stanu zagrożenia bezpieczeństwa państwa, w szczególności w dziedzinie obronności, porządku publicznego, ochrony życia i zdrowia ludzkiego oraz ochrony środowiska naturalnego; jeśli zostanie stwierdzone, że patent (prawo ochronne albo prawo z rejestracji) jest przedmiotem nadużycia, a także gdy zostanie ustalone, że uprawniony z patentu (prawa ochronnego na wzór użytkowy) udzielonego z wcześniejszym pierwszeństwem (patentu wcześniejszego, prawa ochronnego wcześniejszego) uniemożliwia, nie godząc się na zawarcie umowy licencyjnej, zaspokojenie potrzeb rynku krajowego przez stosowanie opatentowanego wynalazku albo chronionego wzoru użytkowego (patent zależny, prawo ochronne zależne), z którego korzystanie wkraczałoby w zakres patentu (prawa ochronnego) wcześniejszego (podobnie w sytuacji, gdy hodowca nie może wykonywać prawa do chronionej odmiany rośliny) – art. 82 ust. 1 p.w.p. W ostatnim przypadku warunkiem udzielenia licencji przymusowej jest stwierdzenie, że korzystanie z wynalazku (wzoru użytkowego) będącego przedmiotem patentu (prawa ochronnego) zależnego, jeśli są to wynalazki (wzory użytkowe) dotyczące tego samego przedmiotu, wprowadza istotny postęp techniczny o poważnym znaczeniu gospodarczym. W odniesieniu do wynalazku dotyczącego technologii półprzewodników licencję przymusową można uzyskać tylko dla przeciwdziałania praktykom bezzasadnie ograniczającym konkurencję (art. 82 ust. 2 p.w.p.). Licencja przymusowa może zostać udzielona, jeżeli ubiegający się o nią wykaże, że czynił wcześniej, w dobrej wierze, starania w celu uzyskania licencji w normalnym trybie. Spełnienie tego warunku nie jest konieczne do udzielenia licencji przymusowej w celu zapobieżenia lub usunięcia stanu zagrożenia bezpieczeństwa państwa albo w przypadku ogłoszenia przez Urząd Patentowy RP o możliwości ubiegania się o licencję przymusową (art. 82 ust. 4 p.w.p.).

Unormowaniami istotnymi z punktu widzenia interesu publicznego są także regulacje ograniczające zakres wyłącznych praw własności przemysłowej. Należy do nich art. 69 pr.aut. stosowany odpowiednio (na mocy art. 100 ust. 1 p.w.p.) do wzorów użytkowych oraz częściowo (w zw. z art. 216 p.w.p.) do topografii układów scalonych, a także art. 115 p.w.p. odnoszący się do wzorów przemysłowych. Na mocy powołanych trzech pierwszych przepisów nie narusza się praw wyłącznych (patentu, prawa ochronnego, prawa z rejestracji) przez korzystanie z odnośnego dobra niematerialnego dla celów państwowych w niezbędnym wymiarze, bez prawa wyłączności, jeżeli jest to konieczne do zapobieżenia lub usunięcia stanu zagrożenia ważnych interesów Państwa, w szczególności w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Decyzję w tym zakresie podejmuje w zależności od okoliczności właściwy minister lub wojewoda. Ponadto możliwe

jest stosowanie przez osoby trzecie bez zgody uprawnionego wytworu intelektualnego do celów badawczych i doświadczalnych, dla dokonania jego oceny, analizy albo nauczania. Dozwolone korzystanie ze wzoru przemysłowego w celu doświadczalnym oraz do celów cytowania lub nauczania przewiduje art. 115 pkt 2 i 3 p.w.p.

4. Podsumowanie

Przeгляд unormowań polskiego prawa własności intelektualnej poświęconych ochronie interesu publicznego prowadzi do wniosku, że stanowią one istotny wyznacznik treści oraz czynnik korygujący wykonywanie wyłącznych praw podmiotowych zarówno w dziedzinie prawa autorskiego, jak i prawa własności przemysłowej.

Istotna rola interesu publicznego w nowoczesnych systemach prawnych i gospodarczych polega raczej nie na przeciwstawianiu go interesowi indywidualnemu, lecz na poszukiwaniu relacji równorzędności lub nawet komplementarności takich interesów. Tak właśnie należałoby rozumieć kształt regulacji prawnych, które określają istotę przedmiotu ochrony poszczególnych dóbr niematerialnych w analizowanych obszarach w postaci ujęcia przesłanek pozytywnych ochrony czy elementów wyłączonych z definicji legalnych, w szczególności idei, odkryć, zasad i teorii naukowych *per se*. Dotyczy to także przepisów normujących kategorie wytworów wyłączonych ustawowo spod ochrony, jak również regulacji ograniczeń przedmiotowych praw wyłącznych. Wyważenie omawianych kategorii interesów prawnych w analizowanych dyscyplinach jest co do zasady właściwe i nie powoduje istotnego nieuzasadnionego jednostronnego wzmocnienia jednej z kategorii wyróżnionych interesów prawnych kosztem drugiej.

Można jednak dostrzec pewne mankamenty unormowania prawnego w omawianej dziedzinie. Odnosząc się do wybranych regulacji szczegółowych, można stwierdzić, że na gruncie prawa autorskiego instytucja dozwolonego użytku publicznego zapewnia realizację interesu publicznego, w szczególności przez ochronę wolności konstytucyjnych, takich jak: wolność pozyskiwania i rozpowszechniania informacji, wolność wyrażania poglądów, wolność nauczania, wolność korzystania z dóbr kultury, wolność religii. W większości przypadków należy pozytywnie ocenić trend dotyczący kolejnych nowelizacji ustawowych, które rozszerzają katalog przypadków dozwolonego użytku publicznego o nowe typy, jak choćby dozwolony użytek utworów osieroconych. Niektóre unormowania w zakresie dozwolonego użytku publicznego rodzą jednak istotne wątpliwości. Dotyczą one np. pewnych aspektów regulacji, na mocy której posiadacze urzędzeń służących do odbioru programów radiowych lub telewizyjnych mogą za ich pomocą odbierać w czasie rzeczywistym utwory nadawane w ramach takich programów (art. 24 ust. 2 pr.aut.). Warunkiem legalnego korzystania z utworów jest to, by posiadacz urządzenia nie czerpał z ich odbioru korzyści majątkowych.

Lege non distinguente może chodzić zarówno o korzyści osiągane bezpośrednio, jak i pośrednio. O ile wyłączenie korzyści bezpośrednich jest całkowicie zrozumiałe, o tyle przypadek korzyści pośrednich jest szczególnie trudny, jeśli chodzi o interpretację. Wydaje się, że powinien on dotyczyć raczej sytuacji, gdy uzyskiwane korzyści bądź ich rozmiar są istotnie zależne od faktu wykorzystywania odbieranych dzieł (np. działalność podmiotu prowadzącego lodowisko czy plac zabaw), a nie przypadków, w których wykorzystywanie odbieranych utworów ma charakter jedynie uboczny – nie jest związane funkcjonalnie z daną działalnością i nie może mieć, biorąc pod uwagę model zorientowanego i rozsądnego klienta, wpływu na wybór danego usługodawcy (np. działalność fryzjerów, przewoźników)¹⁶. Należałoby zatem doprecyzować przepis w zaproponowanym wyżej ujęciu, aby wykluczyć potencjalne zbyt szerokie interpretacje. Innym dyskusyjnym postanowieniem dotyczącym dozwolonego użytku publicznego jest art. 33¹ pr.aut. dopuszczający możliwość korzystania z utworów dla dobra osób niepełnosprawnych, jednak – jak się wydaje – pod zbyt rygorystycznymi warunkami. Zastrzeżenia mogą budzić daleko idące obostrzenia ograniczające w istotny sposób możliwość korzystania z dzieł w ramach tej licencji (eksploatacja powinna odnosić się bezpośrednio do danego upośledzenia i musi następować w rozmiarze wynikającym z natury tego upośledzenia). W praktyce często bardzo trudno dokonać takich jednoznacznych rozgraniczeń, co może prowadzić do zmniejszenia roli omawianej regulacji przez próby interpretacji zmierzającej do rozszerzenia zakresu wyłączności wynikającej z autorskich praw majątkowych¹⁷.

W kontekście ochrony znaków towarowych warto wskazać na niedawną (obowiązującą od 15.04.2016 r.) zmianę legislacyjną polegającą na odejściu od systemu badawczego rozpatrywania zgłoszeń znaków towarowych na rzecz systemu rejestrowego, a ściślej rzecz ujmując – systemu sprzeciwowego. Zmiana systemu rozpatrywania zgłoszeń znaków towarowych, choć *per saldo* wydaje się konieczna i pożądana, może rodzić pewne obiektywne cele celowościowe, gdyż – w przeciwieństwie do dotychczasowego systemu badawczego – nowy tryb nie sprzyja pewności prawnej stanowiącej istotny czynnik ładu gospodarczo-prawnego. Przez rezygnację z przeprowadzania badań merytorycznych zgłoszenia znaku w pełnym zakresie (nie tylko przeszkód bezwzględnych) Urząd Patentowy RP nie może już odmawiać udzielania prawa ochronnego na znak identyczny lub podobny do wcześniejszego znaku z mocą na terytorium Polski, o ile inicjatywa zmierzająca do sprzeciwienia się rejestracji nie podejmie uprawnień z wcześniejszego prawa. Dotyczy to także innych wcześniejszych praw przysługujących osobom trzecim. W tym aspekcie ochrona interesu publicznego w istnieniu jednoznacznego i niezakłóconego przekazu informacyjnego kierowanego do odbiorców towarów/usług w związku z używaniem oznaczających je znaków towarowych może doznawać istotnego uszczerbku.

¹⁶ Por. K. Czub, *Prawo własności intelektualnej. Zarys wykładu*, Warszawa 2016, s. 112.

¹⁷ Tamże, s. 114.

Krzysztof Czub

PUBLIC INTEREST IN INTELLECTUAL PROPERTY LAW

The article is devoted to public interest in intellectual property law. The Author has reviewed selected legal regulations concerning the protection of such type of interest in the major sectors of intellectual property law: copyright law and industrial property law. The results of the analysis confirm the thesis according to which the role of the public interest in modern legal and economic systems does not oppose to individual interests but searches for equal relations or even the complementarity of such interests. This attitude is particularly visible in the shape of regulations relating to the object of the protection of particular intangible assets in the analyzed areas, as well as in the limitations of these exclusive subjective rights. The balance between the categories of legal interests is generally appropriate and does not cause substantial and unjustified unilateral strengthening of one of the categories of legal interests at the expense of the other. The article also contains *de lege ferenda* conclusions relating in particular to certain forms of fair use under copyright law.